

Transgressor... per principi

L'art de Messa ja té més de mig segle i ha recorregut tots els camins de l'expressió plàstica. Des d'Albaida ha practicat la provocació i la sorpresa, unes actituds que, aquest estiu, se'ns manifestaran des del Museu de la Ciutat, en València.

Es tracta d'un d'aquells artistes que han creat al marge dels circuits comercials. La galeria no és allò que més l'ha atret i la seua obra, eclèctica, recorre els moviments de la plàstica contemporània sense ordres ni dictats. Ja li ho va aconsellar Vicent Aguilera Cerni: "Centra't en una sola línia i treballa-hi; trau-ne tot quant pugues". Però Messa traspuia una ànsia vitalista amb la necessitat d'extraure de l'art la seua essència, i no es deixa atrapar per cap classificació, al cap i a la fi, castrant. Bandeja al seu pas tot intent d'etiquetació i desafia les particions cronològiques. El seu art recupera la desconstrucció cubista, manlleua del pop. El *tachisme* impregna la tela d'una abstracció convulsiva; i el retorn a Albaida eleva objectes oblidats a categoria d'obra d'art.

La seua història reproduceix el naixement d'una subversió que ha donat fruit en la maduresa de la vida. L'obra no es correspon amb l'edat de Messa. Si la joventut el llança a una figuració emmarcada en els límits de la convenció, la vellesa, sorprenentment, li ha arribat amb l'exercici d'una provocació neodadaïsta. Els seus darrers treballs han estat fruit de desafiar el sentit comú i els principis estètics establerts.

Albaida, poble de pintors. Messa va nàixer ara fa vuitanta-un anys amb voluntat d'ensinistrar-se en el pinzell. Era escrit en el seu destí. Albaida, a més de viure dels telers i de la producció flassadera,

havia generat, per aquelles incògnites de la història, alguns talents de la plàstica. Les obres religioses havien engruixit la primera línia del barroc valencià. Josep Segrelles en fou un gran admirador i no perdonava que els focs de l'anticlericalisme republicà les hagueren convertides en matèria combustible. El mestre recriminava, a més, l'acció d'una ofensiva es-

fomentat la producció d'una crítica que es pronunciava amb expressió viperina i que, molt sovint, parlava per no callar. "Ha estat un dels mestres de la pintura", afirma Messa, sense poder ocultar una especial deferència pel seu mestre, que va ser-ho també de Monjalés.

Aquests dos joves, Monjalés i Messa, obeïen els preceptes magistrals i s'iniciaven conjuntament en la llarga carrera que els havia de dur a descobrir les infinites possibilitats expressives de la pintura. Van créixer en companyia, Monjalés i Messa, quan ni l'un ni l'altre encara no pensaven a adoptar nom d'artista. "Passàvem hores pintant l'un al costat de l'altre, però no realitzàrem mai cap obra conjunta". Monjalés rubricava, des de les golfes d'una casa de poble, encara amb els cognoms de família: Soler Vidal. Messa, contràriament, s'havia rebatejat ja amb la identitat materna, Fernández de Messa. Francesc Sempere, segons la partida de naixement, es perdia aleshores en registres, formularis i documents oficials. I tant l'un com l'altre s'eclipsaven sota l'exercici d'una figuració assenyada i prescrita pel mestre Segrelles. La classificació tradicional —retrat, natura morta o paisatge— i un estil figuratiu naturalista els envaïren les teles de joventut.

La guerra civil el destinà a les trinxeres republicanes del front de Toledo, alhora que un franquisme deslluïrat el decidí a emigrar cap a Catalunya. Tot i que el final de trajecte acabà essent Barcelona ciutat, Messa s'aturà quatre anys

El seu art recupera la desconstrucció cubista, manlleua del pop. El 'tachisme' impregna la tela d'abstracció convulsiva.

querrana i devastadora. S'entén: Segrelles formava part d'una dreta rural, adinerada, amb qui Messa havia mantingut estretes relacions. "Segrelles era de dretes —recorda—, i jo provinc de la Falange; per això la nostra relació fou intensa". Però les afinitats polítiques —sota les quals batejava un futur Messa catalanista i radicalment àcrata— foren un afegit més en una relació que es fonamentava principalment en els preceptes iniciàtics d'un mestre i el seu deixeble. I aquest no deixava de reconèixer que Segrelles havia generat debat, havia

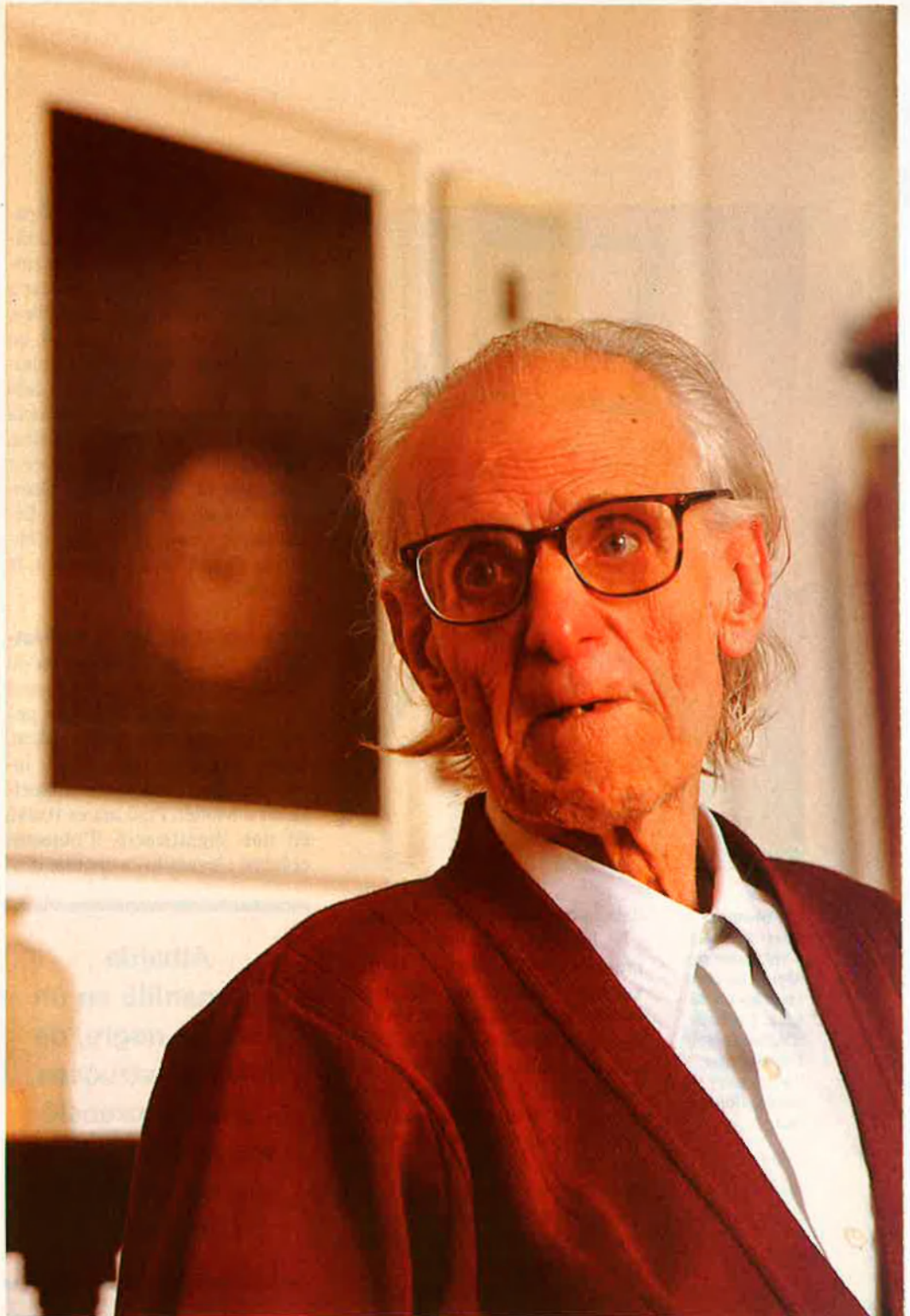
RAFA GIL

al Vallès Oriental. Mollet li oferí la venda de motos, feina que, d'una altra banda, li deixava temps per a penetrar en els annals de la pintura. Bibliografia i inquietuds.

Com si es tractara de recuperar el temps perdut, Messa desencadenà a Mollet el seu potencial artístic practicant una distorsió entre cubista i constructivista d'una realitat que passava en els seus treballs, principalment, per motius taurins i femenins. Foren anys d'efervescència discreta i de contacte amb les onades renovadores que esquivaven, sense salvaguarda, els centinelles del franquisme. Messa es llançava, encara que tímid, a l'experimentació d'uns principis que havien triomfat a Europa ja feia algunes dècades. Aquests preliminars el portaren anys més tard, en 1962, a un punt d'inflexió entre l'*amateur* i l'artista pròpiament dit. Abandonà amb fermesa la venda de motos, alhora que la situació familiar li bufava a favor: els quatre fills, interns, vivien amb beques els anys d'escolarització; la filla, ja treballava. Per tant, el trasllat a Barcelona i l'abandó definitiu del treball no havia de produir efectes forçosament traumàtics. Ben al contrari: representava una presa de posició ferma i decidida, una afirmació de la identitat en contraposició a la vida. Messa volia ser pintor i aquesta era la via definitiva. Dedicació absoluta i precarietat econòmica.

Les esculto-pintures. Barcelona fou final de trajecte en aquella aventura catalana. "Llavors –recorda Messa– Espanya era un vagó precintat a la cultura europea. Barcelona era aleshores la ciutat que rebia les influències vingudes de fora." L'obstinació plàstica li ofereix al seu pas els primers reconeixements públics. La crítica favorable de les noves amistats com ara la d'Alexandre Cirici Pellicer o de Josep Maria de Sureda s'amaneix amb alguns guardons i molta bullor artístic-intel·lectual. Les tertúlies el reclamen, passa a recollir la menció d'honor del premi de dibuix Joan Miró i s'encarrega de fundar el grup 5a Forma.

L'informalisme discorre pels estudis dels catalans. Messa s'hi enrolla; taca les teles, el paper i la fusta d'una tinta negra abandonada a un pols més o menys convuls. És el *tachisme*, aquella abstracció colpidora en la qual Messa busca "la bellesa fora de la realitat".

Però l'abstracció no li impedeix d'investigar noves propostes per a una nova figuració. Un gènere que, d'una altra banda, bandeja els motlles de les divisions tradicionals. Les seues obres superen els límits del marc i de la bidi-

mensionalitat pictòrica. Investiga, devers l'any 65, les possibilitats del que ell mateix bateja amb el nom d'esculto-pintures. El nom ho diu tot. Barreja de pintura i de volums dels materials. Textures, formes i supersposició d'elements, que progressivament van quedant contaminats d'un blanc meridional; del color de l'arquitectura autòctona de la seua Albaida natal. De passada, la temàtica s'erotitza: els motius es feminitzen i es carreguen de sexualitat, alhora que la denúncia social

Messa. Les seues obres superen els límits del marc i de la bidimensionalitat pictòrica. (foto: Rafa Gil)

RAFA GIL

Les últimes intervencions artístiques de Messa es concentren en sa casa. L'artista d'Albaida vol transformar l'antic teler en casa-taller-museu.

deixa empremta en aquella etapa. La llibreria de Porter i Moix li presenta Joan Fuster. L'ideòleg valencià, l'intel·lectual del nostre temps, li consolida les coordenades sensibles d'una àmplia i històrica qüestió nacional. Un fet que Messa havia constatat anys enrere quan es va casar amb la seua dona, veïna de Sant Joan de les Abadeses: "Quan vaig conèixer la meua dona, que és catalana, em vaig a donar que els valencians ens sentim més castellans que els catalans", assegura.

Tot i que, la vida, l'havia organitzada al voltant dels cercles artístics barcelonins, Messa encara conservava una participació en uns telers valencians i familiars que vivien moments difícils. A mitjan anys 50 Messa havia trencat els constreyniments d'una petita indústria local que ara l'obligava a tornar. L'havia deixada, aquella indústria, al càrrec d'una sòcia que no reeixia a fer-la solvent. "Fou el moment decisiu i no vaig saber aprofitar-lo -afirma-. El meu retorn a Albaida em va fer perdre el carro de l'art". L'excés de responsabilitat o el compromís amb un negoci del qual també era

propietari el posaren entre l'espasa i la paret. Messa abandonà definitivament, l'any 1968, Barcelona, la capital cultural, per tornar a l'Albaida del mestre Segrelles, que encara vivia, al capdavant, en aquell "vagó precintat a la cultura europea". Pensava que des dels telers podria alternar la gerència empresarial i la creació artística. Però no fou així. "El gran error -assegura el seu fill Fèlix Sempre- fou de no haver sabut deixar córrer el negoci familiar i haver-se llançat definitivament a la pintura".

Art gandul, un art de reciclatge. Albaida l'emmanillava en un període negre, de nus monstruosos i d'incomprensió social d'un poble que no entén l'art modern. Messa tornava a treballar i a investigar com quan venia motocicletes a Mollet. Però ara es fixava en una dignificació d'objectes oblidats elevant-los a qualitat d'o-

bres d'art. Es tractava, en definitiva, de recuperar els *ready made* de Marcel Duchamp sense haver-los coneguts i amb una denominació d'origen inconfusiblement autòctona: art gandul. Un art en què, com afirma Messa mateix, "pinta sense pintar". La conjunció d'objectes disperss com a base de la ganduleria mantenia també correspondència amb una bidimensionalitat més pictòrica; una versió d'aquest "art gandul" que es manifestava a través del col·latge d'imatges amb un nom entre irònic i irreverent: Apega-sants.

A València mentrestant, es couen nous valors: una crònica de la realitat, una figuració de protesta que protagonitzen l'Equip Crònica i el Realitat o Joan Antoni Toledo, entre tants i tants altres. Més excels i líric, Andreu Alfaro aprofundeix en una verticalitat metàl·lica molt escultòrica. I Messa els coneix sense confondre-s'hi. Els contactes són accidentals. La seua activitat s'hermetitza en la privacitat de les golfes d'Albaida, tot i que algunes exposicions com la del setembre del 1984 a la sala Parpalló de València captiven el públic de la capital.

Les últimes intervencions artístiques es concentren en sa casa i antic teler que Messa vol transformar en casa-taller-museu. Empapera una cambra i els seus elements, tot allò que conté, a còpia de diaris. Un "entornament", com bateja aquest acte que realitzà ara fa uns quinze anys, que el temps ha esgrogueït i que, en el seu moment, el van portar a erigir una sèrie d'escultures totèmiques, recobertes també d'aquesta patina informativa. Però Messa, com a figura multidireccional que és, no sap sotmetre's al rigor de la correlació. En ell predomina la simultaneïtat. Ara art gandul, ara pintura, ara entorns. Tant se val, és el seu tarannà vital que, sovint per no dir sempre, s'ha fonamentat en la transgressió i en la sorpresa. "He intentat de sorprendre, però no sé si ho he aconseguit".

Aquest és Messa des de la cua de la seua obra.

Albaida l'emmanillà en un període negre, de nus monstruosos i d'incomprensió social d'un poble que no entén l'art modern.

RAFA GIL

RAFA GIL

